

kterih se mora slovenska mladina učiti na račun svojega maternega jezika in na škodo drugih koristnih znanosti — nepotrebne nemščine.

Ako primerjamo ljudsko šolstvo na slovenskem Štirimskem z onim na nemškem Štajerskem, vidimo kmali mnogo boljši stan nemških šol.

Nemško Štajersko, ki je gledé prebivalcev in gledé za šolo vgodne mladine za enkrat večí od slovenskega Štajerja, šteje v 47 šolskih okrajih 422 ljudskih šol. Med temi je 10 samostojnih 4- in 5razrednih dekliških šol; 1 je 6razredna deška šola, 8 je 5razrednih šol za oba spola, 15 je 4razrednih šol za oba spola, 27 je 3razrednih šol za oba spola, 105 je 2razrednih šol za oba spola, 256 je 1razrednih šol za oba spola.

Učiteljev je 883, učiteljic 32, katerih javnih ljudskih šolah na slov. Štirimskem ni. Na nemškem Štajerskem imajo učitelji jako dobre plače, mnogo boljše od slovenskih učiteljev. To je nekoliko zavoljo večje dragine na gornjem Štajerskem, sicer pa morda tù velja Vodnikova basen o nemškem in slovenskem konju. —

Take letne plače imajo naši severni nemški tovarši:

Na 30 šolah (vštete so tudi šole v Mariboru in Celji) imajo po 700 gold., na 77 šolah po 600 gold., na 193 šolah po 500 gold., na 119 šolah po 400 gold.

Nazoče opisovanje slovenskega šolstva na Štajerskem sklenemo za danes s serčno željo — da ne bi to bilo le „*pium desiderium*“ — da bi tudi slovenski učitelji dospeli do takih plač. L.

Nemški pravopis v slovenskih šolah.

Sploh je znano, kako težak je nemški pravopis, bodi si za Nemce ali za druge narode, kateri se učé nemškega jezika. Pogostoma se še v šolah primeri, da si slovenski učenec lože prisvoji nemške pisave nego nemški dijak. Da je nemški pravopis zamotan, da ni sestavljen na podlagi gotovih in neovergljivih načel, to spoznavajo Nemci sami. Zarad tega so si v poslednjem času mnogo truda prizadeli, da bi njih pravopis nekoliko vredili, olajšali in stalna pravila zanj osnovali; toda vkljub njihovi marljivosti niso dospeli do zaželenega namena, in vprašanje o nemškem pravopisu še ni rešeno.

Ker se tù pa tam po slovenskih ljudskih šolah tudi ukvarjamo z učenjem nemškega jezika, zlasti v tri- in štirirazrednih ljudskih in srednjih šolah, koristno bode tedaj premišljevati, kako bi si slovenski učitelji nauk v tem jeziku, posebno v pravopisu olajšali, pa ne delali krivice svojstvu nemškega jezika.

Težava nemškega pravopisa je: 1) v pisavi samostalnikov z veliko začetno čerko; 2) v zaznamovanji dolgih in kratkih samoglasnikov; 3) v

pisavi preglasnikov in dvoglasnikov. Slovencem vzrokuje začetkoma mnogo truda tudi lastni nemški čerkopis.

Vse to si hočejo na lože preobrniti tudi Nemci sami. Tako hočejo nekteri zavreči svoj čerkopis i sprejeti latinskega, ki je v rabi skoraj pri vseh drugih narodih v Evropi. Taisti možje odpravljajo pisavo samostalnikov z veliko začetnico, i opuščajo kolikor mogoče nepotrebna znamenja pri dolgih in kratkih samoglasnikih, in niso prevestni pri rabi preglasnikov in dvoglasnikov.

Te nemške učenjake naj bi posnemali vsi Slovani, posnemali naj bi jih zlasti učitelji v raznih šolah; vsaj je po naših prvih postavah uk svoboden v šoli ali zunaj šole.

Mnogo lože bi se torej učila naša slovenska mladina nemškega jezika sploh in posebno pa nemškega pravopisa, ako bi se pri pisanji nemškega jezika rabil: 1) prav pogostoma latinski (slovenski) čerkopis in nemški le toliko, da ga učenci morejo urno čitati; 2) ako bi se pisava samostalnikov in drugih besednih plemen, ki se rabijo za samostalnike, z veliko začetno čerko popolnoma opustila in velike začetnice rabile le v tistih primerljajih, kakor v slovanskih jezikih; 3) ako bi se neglasni **h** za dolgimi samoglasniki pred **l**, **m**, **n**, **r** vedno manj, ali pa nikoli ne pisal, zlasti pa ne za **t** in **v** besedah, ki se začenjajo ali končavajo z dvema ali več soglasniki; ohranil naj bi se le tako imenovani zgodovinski (historični) **h**, in v zaimkih **ih**, **ih**, **ih** i. t. d.; 4) ako bi se po dva **o** nikoli ne pisala, in pa dva **a** in **e** tudi ne v tistih besedah, v katerih jih že Nemci opuščajo; 5) ako bi se **ie** pisal le v nemških besedah, in manj v tujkah, zlasti pa ne v končnicah tujih glagolov na **iren**; 6) ako bi se v tistih izpeljanih besedah, katerim manjka prvotne besede ali pri katerih je izpeljava dvomljiva, namesto **ö** in **ü** pisalo **e** in namesto **ü** pa **i**; takisto naj bi veljalo za **äu**; 7) ako bi se v pravih nemških besedah pisal vedno **ei**, a nikoli **ai**, kateri naj bi se rabil le v tujkah in lastnih imenih; 8) ako bi se tuje pismenke **ph** in **y** nikoli, **e** in **x** pa vedno manj rabile.

L.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

Tihemu potoku podoben, ki lepe senožeti in ravne polja rosi, je delal Metelko do svoje sive starosti kakti naš drugi Dobrovski. Bil je Metelko ves Slovenec, in pa Dolenec. Bodi mu slava!

Stomšek.

C.

20. „Pomni v protivnih rečeh, da pokoj duše ohraniš“ — si misli Metelko, in tihemu potoku podoben spisuje mirno tudi med